

Nr 169.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till uppförande av byggnader för tekniskt-vetenskaplig forskning; given Stockholms slott den 7 mars 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Fritiof Domö.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för handelsdepartementet, statsrådet Domö:

I skrivelse den 17 oktober 1938 hemställde ingenjörsvetenskapsakademien — under framhållande av behovet av ökade lokalutrymmen för den tekniska forskningens tillgodoseende i Sverige — att för en blivande centralanstalt för tekniskt-vetenskaplig forskning måtte reserveras ett område å Djurgården vid Drottning Kristinas väg norr om statens provningsanstalt samt att medel måtte till en början anvisas för uppförande där av en laboratoriebyggnad, avsedd att tillsvidare disponeras av akademien för att sedermera ingå i ett större byggnadskomplex. Av olika skäl fann Kungl. Maj:t framställningen icke kunna i oförändrat skick bifallas. Beslutet torde hava föranletts bland annat därav, att planerna på anordnandet av en forskningscentral, sådan

som akademien ifrågasatt, befunno sig på ett alltför förberedande stadium, för att desamma skulle kunna tillräckligt överblickas. Av intresse i detta sammanhang torde också vara, att under ärendets remissbehandling uppgavs, att framdragandet till området av vatten- och avloppsledningar m. m. komme att draga en kostnad överstigande kostnaden för byggnaden. Med hänsyn till akademiens trängande behov av lokalutrymmen framlade Kungl. Maj:t emellertid i proposition nr 129 till 1939 års lagtima riksdag förslag till en provisorisk lösning av spörsmålet i vad det direkt angick akademien. Enligt detta förslag skulle en byggnad för tekniskt laboratorium uppföras inom statens provningsanstalts område och akademien medgivas nyttjanderätt till byggnaden för tiden till och med den 30 juni 1943; efter denna tids utgång skulle byggnaden få tagas i anspråk av provningsanstalten. Propositionen bifölls av riksdagen, som för ändamålet å riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisade dels till byggnaden ett reservationsanslag av 177,000 kronor, dels ock till inredning och utrustning ett dylikt anslag av 15,000 kronor.

I skrivelse den 21 september 1939 hemställde *ingenjörsvetenskapsakademien* — under erinran om vad tidigare i ärendet sålunda förekommit — att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen förslag om inrättande av en försöksstation för tekniskt-vetenskaplig forskning samt för ändamålet äska anslag med ett sammanlagt belopp av 1,000,000 kronor, därav 600,000 kronor till en försöksstation för under akademiens hägn stående forskningsinstitut och 400,000 kronor till en utbyggnad redan från början av nämnda försöksstation för tillgodoseende jämväl av enskilda forskningsgruppers och forskares behov av laboratorier och experimentlokaler. Till motivering av förevarande förslag anförde akademien i huvudsak följande:

Den vid 1939 års lagtima riksdag vidtagna åtgärden motsvarade icke det föreliggande behovet av lokalutrymme för laboratorie- och försöksändamål inom området för tekniskt-vetenskaplig forskning. Därtill komme, att det avsedda provisoriska lokalutrymmet endast komme att stå till förfogande under kort tid.

Med hänsyn till den utomordentliga betydelsen av att lämpliga laboratorie- och försökslokaler så snart ske kunde gjordes disponibla för den tekniskt-vetenskapliga forskningen, ansåge akademien ofrånkomligt, att medel nu äskades av riksdagen för påbörjande snarast möjligt av en efter föreliggande behov avpassad tekniskt-vetenskaplig försöksstation, så planerad att den efter hand kunde i mån av behov ytterligare utbyggas.

Den försöksstation, som avsåges, borde vara av sådan art och utformning, att forsknings- och experimentarbeten där kunde utföras i full eller nära full industriskala. Det vore närmast på det bränsletekniska området som bristen på tillgång till en sådan station gjorde sig kännbart gällande. De arbeten på kraft- och bränsleforskningens område, som akademien under årens lopp bedrivit, hade till största delen utförts under vanliga laboratorieformer. Den tekniska utvecklingen, särskilt i avseende på bränsleförädling, krävde oundgängligen möjlighet till experimentarbeten, bland annat med tryckupphettningssapparater, destillations- och andra ugnar, gasgeneratorer för drift med inhemska bränslen, anordningar för provning av motorbränslen o. s. v. De undersökningsarbeten, som under senare tid påfordrats i fråga om torv-,

skiffer-, sprit- och generatorbränslen, hade endast med största svårighet kunnat bedrivas. I vissa avseenden hade de överhuvud icke kunnat genomföras på grund av brist på därför ägnade lokaler och lämplig utrustning.

Den nu avsedda försöksstationen skulle i första hand tillgodose behovet av en till storskaleförsök utvidgad bränsleforskning. Därutöver skulle den lämna plats för andra till akademien knutna forskningsinstitut, som redan vore i verksamhet under svåra och ur teknisk synpunkt olämpliga arbetsförhållanden, ävensom för nytillkommande forskningsarbeten, vilka utvecklingen på ett trängande sätt påkallade.

Akademien beräknade sitt nu angivna behov av laboratorie- och experimentlokaler till omkring 6,000 m³. Kostnaden härför uppskattades till 600,000 kronor, vari inkluderades kostnaderna för viss grundläggande utrustning i lokalerna.

Emellertid hade under den senare tidens diskussion om lämpliga vägar att från det allmännas sida stödja den tekniskt-vetenskapliga forskningen inom näringslivet det förslaget framkommit, att en blivande försöksstation borde för att tillgodose föreliggande behov tilltagas så pass rymlig, att inom dess väggar jämväl kunde beredas plats för industriella forskningsgrupper eller för enskilda förtjänta forskare, vilka där önskade bedriva tekniskt-vetenskapligt betydelsefulla arbeten. Vad som hittills hindrat utvecklingen på denna punkt vore svårigheten för en industrigrupp att engagera sig för de kapitalplaceringar på lång sikt, som krävdes för skapandet av en institutionsbyggnad ävensom för en kostnadsstat av mera permanent karaktär, då forskningsarbetet måhända skulle kunna väl tillgodoses under mera intermittenta former genom tid efter annan återkommande arbeten. Det skulle därför vara av stor hjälp för industrien i dess strävan att organisera kollektiv forskning, om staten kunde ställa själva laboratorielokalen och den grundläggande utrustningen till förfogande mot lämplig avgift. Tillkomsten av en försöksstation, inom vilken industriella grupper kunde få utföra arbete i egen regi, skulle fylla ett för varje år allt starkare känt behov inom industrien. Det syntes därför akademien väl motiverat, att, då frågan om en försöksstation nu upptoges till avgörande, man redan från början avpassade densamma jämväl till nyss angivna behov av laboratorie- och experimentlokaler för enskilda forskare och forskningsgrupper. För ändamålet skulle i första utbyggnadsstadiet erfordras ett lokalutrymme om 4,000 m³. Härför beräknades en kostnad av 400,000 kronor, inklusive kostnaderna för viss utrustning.

I samband med byggnadens uppförande skulle däri inläggas viss grundläggande utrustning, omfattande i första hand ledningssystem för vatten och avlopp, gas, elektrisk ström av olika slag samt pressluft och eventuellt vakuum jämte uppvärmning och ventilation. Dessutom skulle inredas vissa till samtliga laboratoriers tjänst stående arbetsavdelningar såsom mekanisk och elektrisk verkstad för utförande av reparation av försöksapparater, fotografiskt-mikroskopisk ateljé och eventuellt, åtminstone i ett senare utbyggnadsstadium, ett mindre kemiskt-analytiskt laboratorium för utförande av vissa rutinmässiga kemiska bestämningar.

Ingenjörsvetenskapsakademien anförde vidare, att emedan själva byggnaden och den grundläggande utrustningen skulle tillhöra staten, borde den personal, som skulle omhändervard byggnadens vård och de gemensamma arbetsavdelningarna, anställas av staten eller en statlig förvaltning enligt givna bestämmelser och enligt en av Kungl. Maj:t godkänd personalstat.

Denna borde förslagsvis omfatta en intendent (deltjänst), en portvakt som samtidigt kunde sköta anordningarna för uppvärmning, ventilation m. m. samt fungera som vaktmästare, en instrumentmakare och en montör i verkstaden samt två laboratoriebiträden, varav ett i den fotografiska och ett i den kemiskt-analytiska avdelningen. Personalstaten hade med dessa utgångspunkter beräknats till omkring 30,000 kronor per år. Av detta belopp borde emellertid åtminstone hälften kunna återdebiteras, dels i avräkning på statliga anslag för forskningsarbeten, som bedreves i laboratorierna under akademiens hägn, dels från de industriella forskningsgrupper, som där finge arbeta. Likaså skulle speciella maskiner och apparater samt förbrukningsmateriel och annan utrustning direkt bekostas i samband med pågående arbeten.

Akademien förklarade sig beredd att, om det befunnnes lämpligt att anförtro försöksstationen i akademiens vård, åtaga sig en dylik uppgift.

I skrivelse den 8 november 1939 upptog ingenjörsvetenskapsakademien sedermera — under framhållande att frågan om tomt för försöksstationen vid tiden för avlåtandet av akademiens skrivelse den 21 september 1939 befunnit sig under utredning — detta spörsmål till behandling. Akademien anförde härutinnan i huvudsak följande:

Utredningen om tomtfrågan, vid vilken förre generaldirektören G. Malm och förre generaldirektören I. Tengbom varit akademien behjälpliga, hade ägt rum i samråd med cheferna för byggnadsstyrelsen och domänstyrelsen samt en inom tekniska högskolans lärarkollegium tillsatt byggnadskommitté.

Man hade till en början ansett angeläget undersöka, huruvida lämplig tomtplats kunde erhållas på det område vid Experimentalfältet, som numera på grund av jordbruksforskningens förflyttning till Ultuna icke syntes direkt behöfligt för lantbruksakademien. Undersökningen hade givit negativt resultat. Det hade även visat sig ogörligt att i den kringliggande terrängen uppdriva någon byggnadsplats, som kunde få disponeras inom överskådlig tid. Tomtplatser, som i och för sig kunnat vara lämpliga, hade befunnits redan vara reserverade för andra ändamål. Andra bleve ej tillgängliga förrän en allmän plan gjorts upp för området mellan riksmuseum och Stora Skuggan. Undersökningarna hade även utsträckts till trakten kring Bergshamra och Ulriksdal. De tomter, som där kunde göras tillgängliga, hade ansetts ligga alltför långt borta från övriga institutioner för tekniskt-vetenskaplig forskning för att kunna komma i fråga i nuvarande läge.

Akademiens i skrivelse den 17 oktober 1938 framställda förslag om att för ifrågavarande ändamål måtte få disponeras tomtområdet norr om statens provningsanstalt utmed Drottning Kristinas väg hade då stött på hinder av olika orsaker. Saken torde numera ligga annorlunda till. Bland annat hade det befunnits, att kostnaderna för att förse det område, som närmast torde komma i fråga för akademiens räkning, med avlopps- och andra ledningar icke behövde taga i anspråk så stora summor som den preliminära utredningen hösten 1938 tydde på.

Under återopande av det anförda förklarade sig akademien återgå till sin ursprungliga plan samt hemställde, att det område norr om statens provningsanstalt vid Drottning Kristinas väg, vilket tidigare föreslagits, måtte

upplåtas för den ifrågasatta experimentstationen. Vid akademiens skrivelse var fogad en i ärendet upprättad karta, därå utmärkts med bokstäverna a₁—b—c—d₁ det område, som borde reserveras för akademien och dess laboratorier, samt med bokstäverna d—e—f—g—d den areal, som borde ställas till förfogande för den nu föreslagna byggnaden.

Över ingenjörsvetenskapsakademiens framställning avgåvos utlåtanden av kommerskollegium, byggnadsstyrelsen och riksmarskalksämberet. Vid riksmarskalksämberets utlåtande var fogat ett av intendenten för Djurgården avgivet yttrande. Vidare överlämnade ingenjörsvetenskapsakademien en av styrelsen för tekniska högskolan till akademien avlåten skrivelse i ämnet.

Styrelsen för tekniska högskolan, vid vars skrivelse fanns fogat ett från lärarkollegiet vid högskolan inhämtat yttrande, däri bland annat uttalades att den föreslagna försöksstationen borde förläggas i närheten av högskolan och statens provningsanstalt, tillstyrkte i överensstämmelse med sagda yttrande, att stationen erhöle den placering, som akademien förordat.

Kommerskollegium anförde bland annat följande:

Givetvis vore det för ståndpunktstagande i det nu av akademien väckta spörsmålet högeligen önskvärt, om åtminstone vissa riktlinjer för statens eventuella samverkan med näringslivet på det tekniska forskningsområdet funnes fastställda. I och för sig kunde det visserligen förutses, att anläggningar av den föreslagna beskaffenheten troligen bleve erforderliga, ehuru vad anginge omfattningen och utformningen i detalj olika synpunkter kunde göras gällande. Man torde också kunna utgå ifrån, att ingenjörsvetenskapsakademien, som hittills på många tekniska forskningsområden intagit en ledande och central ställning och för ändamålet under en följd av år tilldelats statsanslag till icke obetydliga belopp, alltjämt komme att spela en framträdande roll i detta hänseende. På nuvarande stadium torde emellertid böra undvikas att mera bestämt låsa fast utvecklingen i viss riktning. Det kunde exempelvis diskussionsvis anföras, att enskilda forskningsgruppers och forskares lokalbehov i viss utsträckning lämpligen kunde tillgodoses genom närmare anknytning till någon av landets högre tekniska undervisningsanstalter. I en del fall kunde också tänkas, att en lösning vunnes genom nära anknytning till det enskilda näringslivet och dettas egna institutioner för forskning. Å andra sidan kunde med fog göras gällande, att en relativt kraftig mellankomst från statens sida i varje fall bleve nödvändig, då det gällde att befordra teknisk forskning på vissa områden, och att det måste anses av vikt, att frågan om lämnande av kraftigare statligt stöd än hittills ej ställdes på en alltför avlägsen framtid. Den nu rådande eller förväntade situationen i fråga om tillförsel utifrån av åtskilliga råvaror och industriprodukter finge anses giva stöd åt en dylik åsikt, även om de nu föreslagna åtgärderna knappast kunde förväntas medföra någon större effekt under de allra närmaste åren, i vad anginge forskningsresultat, som kunde praktiskt utnyttjas.

Såvitt kollegium kunde finna syntes med det underlag, som nu föreläge för ärendets bedömande, knappast böra fattas beslut om den slutgiltiga utformningen av den föreslagna försöksstationen. Emellertid föreläge tillsynes vissa betydande behov av försökslokaler för akademiens räkning under de närmaste åren utöver det utrymme, som tills vidare kunde påräknas i den beslutade byggnaden å provningsanstaltens tomt. Kollegium funne därför önskvärt, att någon utväg kunde påfinnas, varigenom tillgång till ökade ut-

rymman för akademiens egna behov kunde beredas utan allt för stor tidsutdräkt. Däremot ansåge kollegium, att frågan om anordnande av lokaler, avsedda att kunna upplåtas åt enskilda forskare och forskningsgrupper, tills vidare borde få vila.

Kollegium hemställde i anslutning härtill, att, för den händelse så funnes möjligt, åtgärd vidtoges därhän att förslagsvis ett belopp av 300,000 kronor gjordes tillgängligt under budgetåret 1940/41 för att, sedan tomtfrågan ordnats och erforderliga ekonomiska utredningar utförts, inrättandet av en försöksstation, närmast avsedd för ingenjörsvetenskapsakademiens behov, skulle kunna påbörjas.

Byggnadsstyrelsen anförde bland annat:

Vad beträffade frågan om förläggningen av ingenjörsvetenskapsakademiens ifrågavarande försöksstation funne byggnadsstyrelsen i likhet med tekniska högskolans styrelse och lärarkollegium, att försöksstationen lämpligen borde förläggas i närheten av högskolan och statens provningsanstalt. Man torde nämligen kunna förutsätta, att visst samarbete mellan försöksstationen och dessa institutioner komme att äga rum, varför det av såväl ekonomiska som tekniska skäl vore önskvärt, att byggnaderna icke förlades på något större avstånd från varandra. Med hänsyn härtill och i avvaktan på en närmare utredning rörande tekniska högskolans fortsatta utbyggnad och därmed sammanhängande markbehov ävensom i avvaktan på den utredning rörande ingenjörsvetenskapsakademiens behov av mark för utveckling av dess försöksverksamhet, som kunde visa sig påkallad, ville byggnadsstyrelsen i likhet med tekniska högskolans styrelse och lärarkollegium tillstyrka, att ett område med det ungefärliga läge, som å en vid remisshandlingarna fogad karta angivits med d—e—f—g, upplåtes för uppförande av en byggnad för försöksstationen i fråga.

Då några ritningar till försöksstationens byggnad icke förelåge, kunde byggnadsstyrelsen icke närmare uttala sig rörande kostnaderna för byggnadsföretaget. Emellertid hade byggnadsstyrelsen icke något att för sin del erinra mot att, på sätt kommerskollegium i sitt i ärendet avgivna utlåtande föreslagit, ett belopp av 300,000 kronor gjordes tillgängligt för ändamålet under budgetåret 1940/41.

Intendenten för Djurgården anförde i huvudsak följande:

Enligt handlingarna bifogad karta ifrågasattes att för byggnader till ingenjörsvetenskapsakademien och dess laboratorier skulle reserveras det område, som angivits med bokstäverna a—b—c—d, därav det med d—e—f—g angivna skulle upplåtas för uppförande av försöksstationen ifråga. Det till försöksstationen ifrågasatta området d—e—f—g liksom övriga delar av området a—b—c—d vore belägna inom den trakt av norra Djurgården, som upptogs av Djurgårdens såghus, spån- och torkhus, brädgård, vedupplag, stall, byggnad för förvaring och reparation av parksoffor och diverse redskap samt värmestuga för Djurgårdsarbetare. Området vore sålunda redan upptaget av för Djurgårdens drift behövliga och nödvändiga byggnader och upplagsplatser och kunde icke av Djurgården avstås för annat ändamål. Området a—d—d—a, där akademiens huvudbyggnad avsåges att förläggas, förutsatte, att Drottning Kristinas väg flyttades åt öster, vilken vägomläggning komme att draga en avsevärd kostnad. Detta område likasom kartans avdelningar D och E vore be vuxna med ett synnerligen vackert 30-årigt

parkbestånd av björk, som, om de skulle upplåtas till bebyggelse, komme att försvinna, något som ur natursynpunkt icke borde få ifrågakomma.

Då enligt verkställd utredning lämpligt tomtområde funnes att tillgå å annat håll än å Djurgården, kunde intendenten icke tillstyrka vare sig att det ifrågasatta området d—e—f—g eller att området i sin helhet, a—b—c—d, upplåtes till ingenjörsvetenskapsakademien, utan borde och kunde akademiens behov av tomtområde tillgodoses å annan ifrågasatt plats inom Bergshamra kronodomän.

Riksmarskalksämberet förklarade, under hänvisning till intendents för Djurgården yttrande, för egen del sig bestämt avstyrka den ifrågasatta upplåtelsen av mark på Norra Djurgården för ingenjörsvetenskapsakademiens tilltänkta försöksstation och institutioner. Ämbetet framhöll, att enligt vad av handlingarna i ärendet framginge föreläge ett alternativ till lösning av tomtrågan, som till och med i vissa avseenden vore överlägset de övriga.

Den 31 augusti 1940 anmålde jag för Kungl. Maj:t frågan om behovet av åtgärder för ytterligare främjande av den tekniskt-vetenskapliga forskningsverksamheten över huvud. Med anledning av vad jag därvid anförde bemyndigade Kungl. Maj:t samma dag chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst sju personer för utredning av frågan. Med stöd av detta bemyndigande tillkallade jag den 13 september 1940 såsom utredningsmän f. d. generaldirektören C. G. O. Malm, ordförande, kommerserådet P. A. H. Carlborg, rektorn vid tekniska högskolan i Stockholm, professorn H. Kreüger, ledamoten av riksdagens I kammare, filosofie doktorn H. Nordenson, professorn vid Uppsala universitet The Svedberg, verkställande direktören vid ingenjörsvetenskapsakademien, civilingenjören F. E. H. Velander samt ordföranden i Svenska teknologföreningen, direktören S. A. Westerberg.

Med anledning av remiss har den sålunda beslutade *utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande* den 28 februari 1941 avgivit utlåtande över ingenjörsvetenskapsakademiens förenämnda båda framställningar.

Utredningen har till en början undersökt, huruvida ett genomförande av ingenjörsvetenskapsakademiens förslag skulle kunna föregripa och hindra en organisatoriskt sett riktig lösning av frågan i dess helhet om den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande. I detta ämne anför utredningen följande:

Utredningen hade sökt få en överblick över den tekniskt-vetenskapliga forskning, som nu bedreves inom skilda områden och institutioner i vårt land, och för det ändamålet dels samrått med representanter för de båda tekniska högskolorna och för olika grenar av storindustrien, dels ock avlagt besök vid vissa typiska forskningsinstitutioner. Utredningen hade icke ännu hunnit utforma något förslag till organisation av den statliga stödverksamheten i dess helhet beträffande tekniskt-vetenskaplig forskning, men de på området drivna studierna hade dock fortskridit så långt, att utredningen ansåge sig kunna i det remitterade ärendet avgiva det utlåtande, som i första hand erfordrades för att föra frågan vidare.

Under utredningsarbetets gång hade det bestyrkts, att industrien i mycket stor utsträckning dreve egna forskningsarbeten, som dock väsentligen vore inriktade på *tekniska tillämpningar* inom respektive industrigrenar. Dessutom hade konstaterats behov av vidgad *grundläggande forskning* syftande till ett principiellt klarläggande av grundfaktorerna inom olika forskningsområden. En sådan grundläggande forskning vore i särskilt hög grad av *nyskapande* karaktär.

Vad först anginge den *grundläggande* tekniska forskningen hade denna en naturlig hemvist vid de tekniska högskolorna, ehuru den vid dessa anstalter på grund av brist på anslag hittills varit av mindre omfattning än som varit önskvärt.

Av ingenjörsvetenskapsakademien hade organiserats forskning både av *grundläggande* art och siktande på mera direkt *teknisk tillämpning*. Finansieringen hade skett dels med statsanslag, dels med medel från enskilda företagare och från akademiens egna fonder. Forskningsarbetet hade utförts såväl av forskare vid de tekniska högskolorna och andra statliga institutioner som vid vissa under akademiens hägn arbetande forskningsinstitut och i vissa fall inom industriföretag.

Där forskning inriktad på snar *teknisk tillämpning* bedreves inom industrien, utfördes den i regel inom varje enskilt företag för sig, med anställd personal och i egna verk och laboratorier. Ej sällan anlätades dock vid bearbetning av särskilda problem någon lämplig utomstående forskare. Vid högskolor och universitet ävensom andra vetenskapliga institutioner utfördes sålunda i ej obetydlig utsträckning dylik forskning på direkt uppdrag av industrien.

Inom vissa industrigrenar ägde samarbete rum för bedrivande av kollektiv forskning beträffande sådana problem, som vore av gemensam betydelse för hela industrigrenen eller för en stor del av företagen inom densamma. Det ville också synas, som om tendensen alltmera ginge i sådan riktning, att industriföretagen inom en industrigren sökte ordna någon form av permanent samarbete för sin branschforskning, t. ex. genom att bilda en s. k. forskningsgrupp.

En typisk sådan grupp vore *järnkontorets tekniska forskningsverksamhet*, som arbetat i ungefär 15 år. Järnkontorets tekniska råd hade ledningen av forskningsverksamheten och järnkontorets fullmäktige beviljade erforderliga anslag enligt av tekniska rådet uppgjord plan. Verksamhetsområdet vore normalt uppdelat på fyra ordinarie utskott och lösningen av de olika forskningsproblemen anförtroddes åt tillfälliga kommittéer eller enskilda forskare. Järnkontoret hade själv möjligheter till experiment vid metallografiska institutet, men försöksarbeten utfördes även i stor utsträckning vid tekniska högskolans institutioner och vid industriföretagens anläggningar. Den sammanhållande kraften för forskningen vore järnkontorets tekniska byrå med en överingenjör i spetsen. Forskningen bekostades helt och hållet av till järnkontoret anslutna industrier, vilka erlade årsavgifter i förhållande till sin produktion.

Denna branschforskning verkade att vara ändamålsenligt upplagd och hade säkerligen varit till stort gagn. Samarbetet syntes ha gått bra, vilket ej minst torde bero på, att det här gällde en gammal industri, som växt fram till fasta positioner och därför kunde samarbeta utan överdriven rädsla för konkurrensen. Järnkontorets forskningsverksamhet hade dock även från en del håll kritiserats för att den ej i tillräcklig utsträckning sysslat med grundläggande problem och därför icke blivit så nyskapande som önskvärt varit.

Som ett annat exempel på hur en industrigren på ett lämpligt sätt kunde organisera gemensam forskning, finge framhållas *cellulosaindustriens kollektiva forskning*. Sedan lång tid och i alltmer växande omfattning hade forskning bedrivits vid de större cellulosaindustrierna var för sig. En gemensam forskningsverksamhet hade man dock redan för ett par decennier sedan sökt driva fram genom igångsättande av ett fristående forskningslaboratorium. Sedan detta av olika anledningar nedlagts, hade för ett tiotal år sedan tanken på gemensam forskning ånyo tagit sig uttryck genom den då vid tekniska högskolan i Stockholm inrättade *institutionen för cellulosteknik och träkemi*. Svenska cellulosaaföreningen hade bekostat en institutionsbyggnad och även anslagit ett kapitalbelopp till institutionens verksamhet. Staten hade i institutionens ämne inrättat en forsknings- och undervisningsprofessur, vars innehavare vore föreståndare för institutionen. I samma byggnad hade ovanför institutionslokalerna anordnats ett *cellulosaindustriens centrallaboratorium*, som enligt särskilt uppdrag också förestodes av professorn vid statsinstitutionen.

Institutionen för cellulosteknik och träkemi, som sålunda vore *statlig och tillhörde tekniska högskolan*, sysslade både med undervisning och forskning. Professorn ledde examensarbeten och hade viss undervisningsskyldighet ehuru av mindre omfattning än övriga professorer vid högskolan. Vid sidan härav utförde han cellulosaforskning, framförallt av *grundläggande* art.

Centrallaboratoriet däremot, som vore fristående från högskolan och leddes av en av cellulosaindustrien utsedd styrelse, sysslade huvudsakligen med sådan forskning, som vore av gemensamt intresse för hela cellulosaindustrien men dock främst inriktad på direkt *teknisk tillämpning*. Kostnaden för centrallaboratoriet bestredes f. n. helt av industrien.

Utrymme inom samma byggnad hade också reserverats för ett *pappersindustriens centrallaboratorium*, men något sådant hade ännu icke kommit till stånd.

Den organisationsform, som nu beskrivits, med en institution vid tekniska högskolan för den grundläggande forskningen samt anknutet härtill ett industriens centrallaboratorium för kollektiv forskning på mera kort sikt hade befunnits tilltalande för många industrimän inom sådana företag, vilka inginge i en mera enhetlig bransch. De förnämsta fördelarna med en sådan organisation kunde sägas vara, *dels* att studerandena vid de tekniska högskolorna bringades i beröring med forskningen och hos sig finge ingjuten en befruktande forskaranda, *dels* att forskningsinstitutionen kunde arbeta i livlig kontakt med en ström av unga studerande och därigenom hade utsikter att alltid tillföras intresserad och god arbetskraft, *dels* ock slutligen att industriens män och vetenskapsmännen vid högskolan fördes i nära förbindelse med varandra till stort gagn för forskningen.

Utom den nu avhandlade cellulosaindustrien torde även vissa andra kemiska industribranscher med fördel kunna ordna en kollektiv forskning i enlighet med den sist beskrivna organisationstypen, men till den frågan ville utredningen återkomma i sitt huvudbetänkande. Vissa stora kemiska industriföretag åter stode inom landet ganska allena och representerade var sina särpräglade produktionsområden. Dylika industrier torde helst vilja på egen hand sköta sin tillämpningsforskning.

Somliga industrigrenar syntes sakna deciderat intresse för samgående i fråga om forskning och i andra fall mötte det stora svårigheter att sammanföra industrier till forskningsgrupper lämpade och villiga att låta ombesörja forskning inom områden, som det med hänsyn till det allmännas bästa vore angeläget att få bearbetade. I andra fall, särskilt när det gällde för landet nya

tekniska områden, saknades helt möjligheten att grunda forskning på existerande industrigrupper.

Angelägna forskningsuppgifter på dylika svårbearbetade områden hade, sedan ingenjörsvetenskapsakademien bildats — med stödande och bedrivande av teknisk forskning som en av de fundamentala programpunkterna för sin verksamhet — i regel upptagits av akademien till behandling. Därvid hade akademien åtnjutit anslag av både staten och enskilda. Bland av akademien upptagna forskningsuppgifter märktes i här förevarande sammanhang framförallt de, som kunde sammanfattas i begreppet *bränsleteknisk forskning*.

Vidare hade staten i vissa fall, då det varit nödvändigt att få till stånd teknisk forskning och det icke funnits möjligheter att på annat sätt skapa erforderliga arbetsorgan, låtit inrätta särskilda statliga forskningsinstitut. Som exempel härpå finge nämnas *statens väginstitut* och *flygtekniska försöksanstalten* i Stockholm samt *statens skeppsprovvningsanstalt* i Göteborg.

Vad utredningen sålunda anfört vore, framhåller utredningen, endast avsett att giva en kortfattad belysning av den tekniskt-vetenskapliga forskningens organisationsproblem. Detta forskningsfält i sin helhet erbjöde dock i organisationshänseende en åtskilligt rikare skiftning, såsom utredningen ville åskådliggöra i sitt kommande huvudbetänkande, men den givna belysningen torde vara tillräcklig för ett ställningstagande beträffande det nu föreliggande ärendet. Utredningen anför härefter vidare följande:

Som förut nämnts utgjorde den *bränsletekniska forskningen* ett sådant område, beträffande vilket det åtminstone för närvarande icke torde vara möjligt att samla en företagaregrupp, som kunde bära upp forskningen på ett sådant sätt, att exempelvis nyssbeskrivna, för cellulosaforskningen valda organisationsform kunde nyttjas. Då otvivelaktigt den bränsletekniska forskningen i nuvarande läge torde vara för landet särskilt viktig — kanske den allra viktigaste — vore det å andra sidan angeläget, att den under ingenjörsvetenskapsakademiens hägn genom den s. k. bränsletekniska kommittén på detta område bedrivna forskningen fullföljdes med all kraft.

Den till utredningen remitterade framställningen från akademien avsåge bland annat skapandet av möjligheter till fortsättande och intensifierande av nyssnämnda forskningsverksamhet.

Organisationsfrågan torde enligt utredningens mening kunna sammanfattas i följande huvudpunkter:

1. För närvarande torde förhållandena på det bränsletekniska området ej ligga så till, att forskningsverksamheten lämpligen kunde överföras till någon inom branschen åstadkommen industrisammanslutning. Ej heller synes inom detta område kunna skapas en forskningsinstitution av samma struktur som cellulosaindustriens centrallaboratorium i anslutning till institutionen för cellulosateknik och träkemi vid tekniska högskolan.

Den bränsletekniska forskningen, vilken ingenjörsvetenskapsakademien ägnat stort intresse, borde därför alltjämt bedrivas under akademiens hägn. Detta vore desto mera motiverat, som forskningsområdet dels berörde en mängd olika industrier, vilka genom framstående representanter vore företrädade inom akademien, dels sträckte sig över åtskilliga vetenskapsgrenar, vilka inom akademien likaledes vore väl representerade. Det torde således vara lätt för akademien att även i fortsättningen åstadkomma ett forskningsråd, representerande alla för samverkan i denna för hela landet betydelsefulla forskningsbransch önskvärda intressen.

2. En försöksstation för bränsleteknisk forskning borde förläggas i närheten av tekniska högskolan. Härigenom underlättades ett önskvärt personligt samarbete mellan kunniga specialister inom olika fack och möjliggjordes att lämpliga deluppgifter för försöksstationens forskningsprogram kunde förläggas till tekniska högskolans laboratorier. Härjämte ernåddes, att studerande vid högskolan kunde utföra examensarbeten och nyexaminerade ingenjörer mera avancerade arbeten vid försöksstationen och att denna därigenom i sin tur tillfördes nya forskarkrafter från högskolans krets.

Man torde även böra hålla i sikte, att utvecklingen kunde gå i den riktningen, att det visade sig ur olika synpunkter lämpligt att försöksstationen finge en fastare anknytning till högskolan. Det kunde icke vara välbetänkt att försvåra en dylik — framdeles måhända önskvärd — utveckling genom val av förläggningsplats, som skulle lägga hinder i vägen härför.

De skäl, som sålunda anförts beträffande angelägenheten av att den nya försöksstationen förlades nära tekniska högskolan, gällde även i huvudsak i fråga om önskvärdheten av en förläggning i närheten av statens provningsanstalt.

3. Frågan kunde och borde lösas utan att avvakta resultatet av utredningen i dess helhet. Detta resultat komme säkerligen ej att gå i sådan riktning, att dess genomförande skulle försvåras vid bifall till förslaget.

Utredningen ingår härefter på spörsmålet om *lämplig tomt* för försöksstationen. I fråga härom anför utredningen:

Under återopande av det i ämnet anförda ansåge utredningen, att den av ingenjörsvetenskapsakademien förordade förläggningen norr om statens provningsanstalt vore den ojämförligt bästa av de alternativ, som kunde komma i fråga. Att förlägga försöksstationen på något område ännu närmare tekniska högskolan torde icke kunna rekommenderas på grund av nödvändigheten av att tillräckligt utrymme reserverades för själva högskolans framtida utveckling.

De av riksmarskalksämberet och Djurgårdens förvaltning framförda synpunkterna syntes icke böra tillmätas avgörande betydelse, då det i förevarande fall gällde intressen av betydande ekonomisk och organisatorisk räckvidd för den tekniska forskningen.

Djurgårdens förvaltnings lilla såg med tillhörande virkeslager och byggnader m. m. ävensom hovjägarbostället komme icke att beröras av den första byggnadsetappen för de planerade anläggningarna, men nämnda byggnader låge dock så till, att de komme att verka hindrande för en senare utvidgning av de närliggande vetenskapliga institutionerna.

För att, om och när anslagsfrågans lösts, ingen onödig och besvärande tidsutdräkt skulle hindra en snabb lösning av själva byggnadsfrågan, borde åtgärder vidtagas för att det för anläggningen erforderliga tomtområdet (d—e—f—g—d å en vid utlåandet fogad situationsplan) i god tid bleve disponibelt för uppförande av försöksstationen. Tomtområdet bestode mest av kala berghällar med gles buskvegetation och småskog på de ställen, där berggrunden täcktes av jordlager.

Den föreslagna förläggningen av försöksstationen kunde utan olägenhet inarbetas i en byggnadsplan för tekniska högskolans utvidgning. En handlingarna åtföljande karta visade de områden, som enligt inom högskolan pågående utredningar syntes böra reserveras för dess utveckling, och på denna karta hade angivits två byggnader för försöksstation för tekniskvetenskaplig forskning på ungefär samma plats, som ingenjörsvetenskapsakademien i sin framställning föreslagit.

Utom ordnandet av upplåtelse av erforderlig mark för den ifrågavarande bränsletekniska försöksstationen syntes det lämpligt att vidtaga förberedande åtgärder, så att området $a_1-b-c-e-f-g-d-d_1-a_1$ å situationsplanen i god tid gjordes tillgängligt för uppförande av vissa ytterligare forskningslokaler, av vilka en del inginge i ingenjörsvetenskapsakademiens oförmälda framställning. Dessa forskningslokaler hade dock utredningen — såsom av det följande framginge — ej för närvarande förordat till utförande.

Beträffande *försöksstationens utformning och anläggningskostnad* har utredningen ansett nödvändigt att göra en förnyad, något mer specificerad utredning med kostnaderna beräknade under antagande av, att byggnaderna utfördes på den föreslagna tomten. I fråga härom anför utredningen:

Under medverkan av akademiens verkställande direktör, utredningens ledamot professor Edy Velander, hade upprättats 6 stycken skissritningar till en försöksstation för bränsleteknisk forskning, fördelad på två byggnader och förlagd såsom framginge av situationsplanen.

Utredningens förslag till försöksstation hade underställts byggnadsstyrelsen, som i avgivet yttrande ansett sig kunna godtaga detsamma.

Kostnaden för en på sådant sätt anordnad försöksstation hade av byggnadsstyrelsen beräknats till sammanlagt 700,000 kronor.

Härtill komme kostnaden för viss standardutrustning 50,000 kronor, varav för kompressor 5,000 kronor, för två traverser (3 tons) 12,000 kronor och för viss laboratorieutrustning 33,000 kronor. Erforderlig specialutrustning för genomförande av olika forskningsprogram beräknades komma att bekostas av för forskningarna disponibla medel.

Den av byggnadsstyrelsen gjorda kostnadsberäkningen syntes utredningen vara hög, men med hänsyn till det ovissa prisläget finge utredningen dock tillstyrka, att de av byggnadsstyrelsen angivna kostnaderna lades till grund för beräkandet av statsanslag till anläggningen. Utredningen ville dock framhålla, att det här vore fråga om laboratorier för utförande av försök i halvindustriell skala, varför byggnaderna icke borde utföras med vanlig bostadsstandard utan givas ett betydligt enklare utförande, närmast motsvarande standarden hos verkstadsbyggnader.

Beträffande *försöksstationens uppförande och skötsel* anför utredningen följande:

Staten skulle genom byggnadsstyrelsen ombesörja uppförandet av byggnaderna i huvudsaklig överensstämmelse med det förevarande förslaget samt bekosta det framtida underhållet av tomten och byggnaderna.

Försöksstationen skulle upplåtas genom avtal avgiftsfritt på 10 år till ingenjörsvetenskapsakademien med skyldighet för denna att tillse, att däri bedrevs tekniskt-vetenskaplig forskning av i huvudsak bränsleteknisk art. Årskostnaderna för avskrivning och underhåll etc. av anläggningen föresloges skola bestridas genom att det under tionde huvudtiteln upptagna anslaget »ersättning till statens allmänna fastighetsfond, byggnadsstyrelsens delfond», framdeles, sedan försöksstationen fullbordats, ökades med erforderligt årligt belopp.

Staten skulle vara berättigad att, eventuellt genom ett blivande statligt centralorgan för samordnande och stödjande av tekniskt-vetenskaplig forskning (»Statens forskningsråd»), tillsätta en kurator med uppgift att å statens vägnar följa verksamheten inom försöksstationen.

Vad angår frågan om det nu erforderliga *medelsbehovet* anför utredningen:

Kommerskollegium hade i förut åberopat utlåtande i princip tillstyrkt utförandet av en försöksstation i den omfattning akademien ansett erforderlig för de under dess hägn stående forskningsarbetena på det bränsletekniska området, men endast tillstyrkt att hälften av den då (1939) preliminärt beräknade kostnaden (600,000 kronor) skulle anslås att utgå under budgetåret 1940/41.

Sedan kommerskollegii utlåtande avgavs, hade nära ett och ett halvt år gått till ända. Angelägenheten av, att försöksstationen snarast komme till stånd hade under tiden ytterligare skärpts. Utredningen ville framhålla, att det i nuvarande läge syntes vara motiverat, att statsmedel för ändamålet beviljades i sådan omfattning, att försöksstationen kunde färdigställas i ett sammanhang.

Vad angår den andra delen av ingenjörsvetenskapsakademiens förslag, nämligen frågan om anordnande i anslutning till försöksstationen för bränsleteknisk forskning jämväl av lokaler, avsedda att kunna upplåtas för forskning på skilda områden åt enskilda forskare och forskningsgrupper, anser utredningen i likhet med kommerskollegium, att denna fråga tillsvidare borde få vila. Utredningen framhåller, att, därest frågan om den bränsletekniska försöksstationen löstes på sådant sätt, utredningen tänkt sig, borde under tiden förslaget i övrigt ha hunnit att mera ingående prövas av utredningen och då lämpligen, om utredningens överväganden gäve stöd härför, samarbetas med den nu till utförande förordade försöksstationen, så att ingen skadlig försening behövde uppstå vid ett genomförande av ingenjörsvetenskapsakademiens förslag i dess helhet.

Utredningens utlåtande utmynnar i en hemställan, att *dels* Kungl. Maj:t måtte för ändamålet hos 1941 års riksdag äska ett anslag av 750,000 kronor, *dels ock* för försöksstationen måtte upplåtas det å situationsplanen angivna markområdet d—e—f—g—d.

För närmare kännedom om de i utredningens utlåtande åberopade ritningarna m. m. tillåter jag mig hänvisa till desamma. Vad angår det i utlåtandet åberopade till utredningen avgivna yttrandet av *byggnadsstyrelsen* är detsamma, som dagtecknats den 25 februari 1941, jämte en därvid närsluten promemoria av följande innehåll:

I skrivelse den 22 innevarande februari har Ni anhållit om styrelsens yttrande rörande ett genom Eder försorg upprättat preliminärt förslag med kostnadsberäkningar till laboratoriebyggnader m. m. för en till Norra Djurgården förlagd försöksstation för tekniskt-vetenskaplig forskning.

Med anledning härav får byggnadsstyrelsen meddela, att styrelsen för sin del icke har något att erinra mot att nämnda förslag lägges till grund för utarbetande av ett fullständigt förslag i frågan. De för byggnadsföretagets genomförande angivna kostnaderna å 598,000 kronor torde på sätt, som närmare framgår av bilagda P. M., vara för lågt beräknade och torde böra höjas till 700,000 kronor. I detta belopp ingå icke kostnader för kompressor, två stycken traverser, laboratorieutrustning samt möbler.

P. M.

rörande kostnadsgranskning av förslag till två st. laboratoriebyggnader vid Drottning Kristinas väg å Kungl. Djurgården, Stockholm, för T. V. F. enligt ritningar, som uppgjorts av arkitekten I. Lundgren och daterats den 18 februari 1941.

Den till ett belopp av 598,000 kronor beräknade totalkostnaden för byggnaderna exklusive kostnaden för inventarier synes vara för knappt tilltagen och bör beräknas till följande belopp:

Byggnadsarbeten	kronor 450,000
Värmeledning och ventilationsanläggning samt gas-, vatten- och avloppsledningar inom byggnaden	» 118,000
Utvändiga gas-, vatten- och avloppsledningar	» 10,000
Regnvattenledningar	» 2,000
Elektriska installationer	» 39,000
Rörgravar	» 16,000
Planerings- och vägöverbyggnadsarbeten jämte gräsplaner samt plantering	» 16,000
Ritningar, kontroll och oförutsett	» 49,000

Summa kronor 700,000.

Utöver ovanstående beräknade totalkostnad tillkomma kostnader för kompressor, 2 st. traverser, laboratorieutrustning samt möbler.

Departements-
chefen.

Ingenjörsvetenskapsakademien åtnjuter sedan en följd av år statsanslag för forskningsverksamhet inom bland annat bränsleområdet. Det torde vara ett allmänt intresse att akademien, som nedlagt betydande arbete på den bränsletekniska forskningen och inom detta område uppnått beaktansvärda resultat, beredes möjlighet att fullfölja och ytterligare utveckla sin ifrågasvarande verksamhet. Åtgärder från statens sida i detta syfte aktualisera frågan om det inbördes förhållandet mellan akademien och andra organ, som på förevarande område verka med statligt stöd, såsom Aktiebolaget svensk torvförädling och Svenska skifferoljeaktiebolaget. En ändamålsenlig samverkan är här nödvändig, en samverkan som för närvarande, vad förhållandet mellan akademien och dessa båda bolag beträffar, delvis torde vinnas genom den anknytning, som ledamöter av nämnda bolags styrelser hava till akademien, närmast till dess bränsletekniska kommitté. I den mån verksamheten på hithörande område utvidgas, växer behovet av att samordna och ställa under enhetlig tillsyn de olika organens arbeten. Måhända skulle detta behov kunna tillgodoses genom förverkligande av den av utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande framkastade tanken på ett statligt centralorgan för tekniskt-vetenskaplig forskning. Frågan behöver emellertid närmare övervägas, och jag är icke beredd att nu framlägga förslag till lösning av densamma.

Ingenjörsvetenskapsakademiens behov av ökade lokalutrymmen är obestridligt och har också erkänts av statsmakterna i samband med 1939 års beslut om uppförande å statens provningsanstalts mark av en laboratoriebyggnad, avsedd att disponeras av akademien till och med den 30 juni 1943. Ifrå-

gavarande byggnad är nu färdig och har nyligen tagits i bruk. På sätt framhållits i ärendet blir emellertid med denna byggnad akademiens lokalfråga allenast provisoriskt ordnad. Byggnaden torde för övrigt icke vara av den storlek, som erfordras för tillgodoseende av det föreliggande behovet. Akademiens framställningar syfta till att på ett mera bestående sätt i ändamålsenlig omfattning bereda utrymme för angelägna forskningsarbeten.

Enligt vad utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande framhållit torde uppförandet nu av en särskild försöksstation, närmast avsedd för bränsleteknisk forskning, icke föregripa den framtida lösningen av det större frågekomplex, som utredningens uppdrag omfattar. Jag tillstyrker, att åtgärder vidtagas för förverkligande av det av utredningen förordade förslaget. Den av akademien väckta frågan om anvisande av medel jämväl till lokaler, avsedda att upplåtas åt enskilda forskare eller forskningsgrupper, torde däremot i överensstämmelse med vad såväl kommerskollegium som utredningen hemställt böra tillsvidare anstå.

Vad kostnaderna för försöksstationen beträffar torde desamma enligt den förebragta utredningen böra beräknas uppgå till för byggnadsarbetena 700,000 kronor samt för utrustning 50,000 kronor. Såsom tidigare framhållits måste försöksstationen vara färdig för inflyttning senast den 1 juli 1943. Till säkerställande härav torde större delen av det för byggnaderna erforderliga beloppet böra anvisas för budgetåret 1941/42. Jag tillstyrker, att å riksstaten för nämnda budgetår för byggnadernas påbörjande upptages ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

De för försöksstationen avsedda byggnaderna torde i överensstämmelse med vad utredningen föreslagit böra ingå i statens allmänna fastighetsfond, byggnadsstyrelsens delfond. Uppförande och inredning böra av byggnadsstyrelsen ombesörjas i samråd med ingenjörsvetenskapsakademien. I enlighet med byggnadernas syfte böra de få disponeras av akademien avgiftsfritt tillsvidare, så länge statsmakterna så finna lämpligt.

Ingenjörsvetenskapsakademien har räknat med att, vid bifall till akademiens förslag i dess helhet, vissa årliga omkostnader skulle uppkomma för belysning, uppvärmning och vatten, portvakt samt verkstads- och rutinarbeten m. m. till ett sammanlagt belopp av omkring 30,000 kronor. I den mån dylika kostnader uppkomma, synas de lämpligen böra bestridas från akademiens årliga statsanslag för forskningsverksamhet på bränsleområdet. Huruvida och i vilken utsträckning en ökning av nämnda anslag därigenom kan bli erforderlig får göras beroende på prövning sedan byggnaderna färdigställts och omfattningen av de arbeten, vilka då åvila akademien, kunna närmare bedömas.

Vad angår frågan om förläggningsplats för den föreslagna försöksstationen torde inom fackkretsar enighet råda därom, att en förläggning i närheten av tekniska högskolan och statens provningsanstalt är mest ändamålsenlig. I ärendet synes vara klarlagt, att den lämpligaste platsen för byggnaderna ligger inom det av ingenjörsvetenskapsakademien föreslagna området på Djurgården norr om statens provningsanstalt vid Drottning Kristinas väg, å karta

i ärendet utmärkt med bokstäverna d—e—f—g—d. Med anledning av riksmarskalksämbetets erinringar mot denna förläggning må framhållas, att de byggnader, vilka nu förordas till utförande, ej komma att inkräkta på någon redan bestående anläggning tillhörande Djurgårdsförvaltningen. Däremot torde, om — vilket bör tagas i beräkning — ytterligare byggnader i närheten av de nu föreslagna framdeles behöva uppföras för tekniskt-vetenskapligt ändamål, dessa nödvändigöra intrång på vissa Djurgårdsförvaltningen tillhörande byggnader och upplagsplatser m. m. Hur förklarligt intresset av sistberörda anläggningars bevarande ur riksmarskalksämbetets synpunkt än må vara och hur beaktansvärt detta intresse än i och för sig kan förefalla, delar jag emellertid den av den tekniskt-vetenskapliga forskningens företrädare i ärendet hävdade uppfattningen, att synpunkter av detta slag måste träda tillbaka för de viktiga samhälleliga intressen, varom det här är fråga. Jag tillstyrker alltså, att anordningar träffas för möjliggörande av att det i det föregående omförmälda området må tagas i anspråk för försöksstationen. Skulle någon ersättning till Djurgårdskassan föranledas härav, torde denna fråga sedermera få anmälas för Kungl. Maj:t.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppförande av byggnader för tekniskt-vetenskaplig forskning* under statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 400,000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Åke Hartvig.